„ЗАСТАВА“ излази редовно: средом, петком и недељом на целом табаку уторком на по табака.

Цена је за Аустро-Угарску:
на 1 месец . . . . . 1 ф. 20 к.
на четврт године . . . . . 3 ф. 50 к.
За Србију
на четврт год. 8 дин., на по год. 16 дин.

Народни бројеви од петка, нарочито за шире народне кругове уређени, могу засебно да се претплате, а цена им је:
на 1 месец . . . . . 25 нов.
на четврт године . . . . . 75 нов.

ЗАСТАВА.

За ОГЛАСЕ плаћа се по 6 новч. од сваке врсте овакових ситних слова; за жиг се плаћа по 30 новч. сваки пут.
За „Priposlane“ плаћа се 20 нов. од врсте.

ДОПИСИ шаљу се уредништву а претплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“

Уредништво и администрација „Заставе“ налази се у кући г. Ст. Јеврића, главна улица.

НЕПЛАЋЕНА ПИСМА не примају се.

РУКОПИСЕ не враћамо.

Поједини бројеви стају 10 новч.

ОРГАН СРПСКЕ НАРОДНЕ РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ.

БРОЈ 187. У НОВОМ САДУ У НЕДЕЉУ 3. ДЕЦЕМБРА 1895. ГОДИНА XXX.

СИНОД.

Сутра у недељу 3. децембра продужује наш архијерејски синод свој рад, који је на пречац прекинут био.

Врло многе и важне предмете имао је синод пред собом, а он је врло мало од њих посвршавао.

Дух растројства лебдео је над нашим архијерејима, и они се нису могли сложити у питању избора будимског владике, па да то пред јавности сакрију, измислили су адфиловање будимске дијецезе архидијецези и успостављање костајничке, са седиштем у Загребу.

Ово постављање загребачке епископије радосно је примљено од српског народа, јер је горњокарловачка заиста прекомерно велика, — дочим је укидање будимске дијецезе свеопште негодовање изазвало.

Но на жалост, обе су ствари од покретача, везане једна за другу, — и обе су заједно пале.

Непријатељи Срба чинили су све могуће, да осујете успостављење загребачке дијецезе, а званична стеклишарија из самог Загреба, употребила је баш зверске нападаје на српску цркву, које је сама произвела приликом боравка краљевог у Загребу, против загребачке српске епископије, и успела је.

Синодско односно решење уништено је и упућен је синод да приступи избору будимског владике.

Ово мешање од овго у рад нашега синода проузроковао је сам синод својим последњим несагласним држањем, те је тако нанео велики удар нашим установама.

Рад последњег синода полуљас је потпуно поверење оних у Бечу и Пешти.

То се одмах показало после неочекиване смрти епископа Нектарија. Патријарх је именовао за мандатара Змејановића, а влада му је из Пеште поручила, да ће се она побринути за администратора.

Исто тако је влада намерна била, да пошље свога комесара (не краљевског) у седнице синодске.

Патријарх је чинио спреме да лично оде у Беч, и уклони овај сукоб у своју корист, но морао је одустати од тог пута, јер је добио знакова, да онде неће постићи цел ако обиђе Пешту, те је употребио своје везе и постигао, да су сви Срби посланици угарски и троједнички на његову молбу чинили кораке код угарске владе, да остане мандатарство Змејановићево, а да се не шаље администратор, нити икакви комесар.

Баш у то време била је угарска влада у великој забуни због насилничког избора у Штомфи, који је у Бечу велико негодовање произвео против пештанске владе, те је ова изгубила самопоуздање и постала попустљивија у сукобу са српском јерархијом, те корак Срба посланика, не ће са свим без успеха остати, о чему ћемо се у најближим данима уверити.

Ту прилику су, као што се чује, употребили посланици да спомену потребу сазива народно-црквеног сабора, и чињена су им обрицања за пролеће, но под уветом, да се сабор не састане у Карловцима, већ у Будимпешти, како би тиме увеличао сјај отварања миленијске прославе и изложбе. Ако се ова вест обистини, онда нам боље и не треба сабора.

Сачекаћемо да дознамо подробније ову ствар. А што се синода тиче, то ће српском народу веома мило бити, ако администраторство и комесарство, којим се претило, сасвим отпадне, а на синоду је да од сад мудрије и споразумније приступи раду који му је од цркве и народа поверен, нарочито да приступи избору епископа за обе обудовљене дијецезе, како не би вршачка на дуго година остала упражњена, као што је случај био код будимске, а не зна се кад ће опет до синода доћи, и шта се све донде може догодити.

□

Нови Сад, 2. децембра.

Жандарски нападај на цркву и народност. Онај позив жандарског заповедништва, који захтева од свештенства немађарских народности, да помађаре туђинска т. ј српска, словачка и т.д. имена оних, који су код жандармерије у служби, а који смо позив у прошлом броју „Заставе“ саопштили, упућен је и на српско православно парохијско звање у Чоки да помађари име Љубомира Лазаревог. Као што дознајемо тамошњи честити и ваљани парох Јоаким Сувајџић, послао је дотичном жандарском заповедништву одговор који у преводу овако гласи:

„Званичном учтивошћу молим жандарско заповедништво, да од сада Ваша наређења не упућујете непосредно на ово славно парохијско звање, а још мање така, која се односе на превађање имена.

И то из ових разлога:

Ово парохијско звање није државно матрикуларско, а још мање преводно звање за имена.

Ово парохијско звање нема никаквог наређења од своје више компетентне власти у погледу превађања имена.

Ово парохијско звање само така наређења испуњава, која му долазе од његове више надлежне власти.

Ми смо задовољни да стране језике толико знамо, колико нам је потребно, а не да би још знали да преводимо и оно што се поред најбоље воље никако не даје превести.

У осталом цела ствар ништа се не тиче овог парохијског звања, само се дивимо беспримерној нетрпљивости и толико можемо учинити, да издамо крштено писмо Љубомира Лазаревог, да послужи за уверење, да се заиста тако и зове, но напред наглашавамо, да ћемо, ако се обилажењем више власти од нас заиште, само тако издати ако се плати 2 ф. 50 к.

И овај пут само је из просте учтивости за вредно нашло ово парохијско звање, да одговори на неумесно наређење.“

Случај овај је, као што чујемо пријављен преко надлежног протопресвитерата на консисторију.

Заиста парох Сувајџић био је на висини свог положаја и достојно испунио своју свету дужност, кад је овако поступио, те је заслужио пуно признање и захвалност јавности, а сад је ред на вишим црквеним властима да заштите цркву и своје свештенство од сваких жандарских нападаја.

*

Народности и пучка странка. „Минхенске опште новине“ пишући о приликама у Угарској доносе и ове редове:

„Од свију странака највреднија је нова пучка странка, која је на челу са грофом Зичијем и помешана са клерикалним елементима сузбијала створене црквено-политичне законе, и још једнако одржавају агитацију против истих. Осим тога сузбија та странка корупцију, која се увукла у државну управу, као и свемоћ чивутског капитала. Пошто се та странка ослања на широке народне слојеве, са свим је природно, да је морала тражити додира са немађарским народностима. До сад су све мађарске странке избегавале, да са тим народностима у буди какав додир дођу. У опширном програму, који је летос обелоданила пучка странка, спомињу се народности са симпатијом. Тамо се пребацује влади, да је свим насилничким мерама потисла народности са политичног поља, нарочито из угарског сабора. Када би између нове пучке странке и народности дошло до савеза, то би за владајућу либералну странку врло судбоносно могло бити. Цела северна Угарска, словачке жупаније, на које је до сада овака мађарска влада са сигурношћу рачунала, била би за њу код нових избора изгубљена. Пучка странка има велики број магната и велепоседника, који би у савезу са вођама народности, при изборима велике успехе постићи могли“.

ПИСМО ИЗ БЕЧА.

30. новембра.

(—x—) Као што је јављено читаоцима „Заставе“, нема више на животу грофа Тафеа, бившег председника министарства. С њим је нестало једног од најзнаменитијих државника аустријских, а нарочито у политичкој историји аустријских Словена последњих година, гроф Тафе заузима важно место.

Почео је своју политичку карijеру на министарској фотели као министар унутрашњих послова у кабинету Бајстовом, дакле у министарству par excellence немачком, јер позната је она Бајстова реченица, да Словене ваља уз зид притиснути, па је јамачно ту и увидео, да баш није лака ствар, притиснути Словене уз зид. Па кад је после дошао у тако звано грађанско министарство, он је заступао у њему федеративан правац и настојао око споразума с Чесима и Пољацима. Кад је напокон увидео да не иде, и да левичари никако не ће споразума, онда је он основао кабинет с лозинком, да спроведе помирење аустријских народа нарочито Словена, он је хтео да покаже левици, да се може и против ње, а без ње владати.

У истину му је пошло за руком да приволе чешке заступнике, да се врате у рајхсрат и тако је натезао 14 година без стаље већине у парламенту и крпарио. Али је био несретне руке, јер баш под његовим министровањем растрован је

ПОДЛИСТАК.

ПЈЕСМА БЕЗ КРАЈА.*)

из „СНОХВАТИЦА“ ЗМАЈОВИНИХ.

Ту су гусле, и гудало ту је,
А ја ћутим, не см'јем да загудим.
Имам пјесму, која краја нема;
Јако ми је за срце прирасла, —
Откинут' је велики су боли —
Хеј, па нек боли, попјеват' је морам:
— — Ој Косово, ој поље крваво!
Српска славо, круно раскинута!
Царе Лазо, бриго и небриго,
Што се нижем не приволи царству,
Небеско ти никад не гињаше!
Југ-Богдане са девет сокола,
Живот дасте, у гроб попадасте!
Страхињ-Бане, и сунце и дане,
Сунце сјело, па данак одн'јело!
Соколане, Мусићу Стјепане,
Дичан био, дично преминуо,
Дично своју главу зам'јенио!
Ој Милоше, и срце и душо,
Не могу те подићи у зв'језде,
Сам се диже, — примакни се ближе!
Аој Вуче, сотонско унуче,
Зар те српска не одоји дојка,
Зар ти прија наша пропастија,
Зар те наша не застраши клетва!
Ој невјеро, нигдје те не било, —
Ал' те има, — то је терет свима!
— — Што вам пјевах, браћо моја драга,
Што вам пјевах, жалосни су звуци,
Ил' су звуци или су јауци
Са невјере, што ј' и данас жива,
Па и горе јауке нам спрема — —
— Ето пјесме, којој краја нема!

*) Јуче, 23. нов. подсети ме један пријатељ, да ми је рођен дан (62.), а мени се онда прохте, да то вече мало вином прелијемо; тако и учинимо у узаном, најужем кругу. Око поноћи растадосмо се, ал' мени, загрејаном, није се спавало, — поче око мене да жубори онај извор, из којег захватам „Снохватице“, — пуштах га нека жубори; ал' наједаред приказа ми се јасна слика: слеп гуслар у средини неколицине слушача. Гусларево сам лице тако јасно видео, да бих га сад нацртати могао, — остале нисам тако јасно видео. Гуслар је отпевао ову песму, коју сам ја по сећању на артију ставио тек одна, кад сам се разабрао и за писаћим столом се својим нашао. Мислим, да сам је, бар у главноме, верно прибележио. — На питање неких познаника, где је извор „Снохватицама“, ево не потпуна одговора, већ ево им само испричах, како је ова једна песма уловљена и фиксирана. Змајова.

Из „Бранкова Кола“.

ЗВОНИ НА ЈУТРЕЊЕ.

Шта вреди летња ноћца без тихе месечине; нашто је зора, ако росом не роси увело цвеће; да ли је девојка, која не љуби, чије је срце стена хладна, ледена . . .

*

М. Бала беше у селу К. први газда. Он беше узор части и поштења, зато га је село и околина јако поштовала. Кад би га какав сиромашак за помоћ замолио, не би му била милост ускраћена. Тако после смрти своје незаборављене Катице основа закладу, из које се сваке године двоје сиромашне деце одевају и хране.

Али му је то народ и враћао. Ето прошле године изабрао га је за кмета. Био вам је то човек, да му не беше пара. На судбу се никад није љутио.

Све му је добро ишло: њиве плодне као у Ханану; коњи, стока, да ти очи стану, једном речју све у реду.

Но осим тога, имао је стари Бала у свом дому још нешто, чему се дивише људи, имао је јединицу, Ружицу. Шта је зора на уранку, шта је пупољак кад се развија, спрам њене лепоте. У устима јој зубићи, мислиш бељи и од млека, па да јој не завиде те гиздаве, грофовске кћери; очи црне ко поноћ а стас витак ко грана у јеле. За то и није чудо, што се сеоске делије занеше за њом, само штета, што је она мало хајала на њино лудило. Није се осврталa ни нашто: радила је на дому, што јој је до руку дошло. Беше весела ко птица на грани, у песми јој пролетаху дани.

Оца је јако волела, а он њу више нег' самог себе. Пре би се небо срушило над њим, него што би се ма за један тренут раставио с њом. О колко су је њих већ просили, ал' заман! Он је одбијао сваког с речима: има се још времена, а ко жели Ружицу моју, мора бити момак у сваком погледу. Ружица неје још на удадбу ни помишљала, а по оцу није ни за њу, јер док јој он изабере драгана, стаће јој памет.

Да, он је тако мислио, а она друкчије. Она се заверила, да ће оном само бити љуба, кога заволи. Више пута запиткивао би седи отац јеленче своје, воли ли кога, и тако му се учини, као да у загонетци рече: да. То га истина неје мучило, он је отац, даће је, коме за добро нађе.

И заиста она беше заљубљена, само је чекала прилику, да повери родитељу свом.

Јутром рано узела би посуђе, па хајд на врело врху села. Лепо је било уоколо извора: саме липе и багрени, зелена трава и тма птичијих хорова.

Сваког јутра још док стари црквењак не би одзвонио на јутрење, беше она онде. На њој одело чисто просто и сваки дан друго.

На далеко од извора на врху брега, белила се мала колиба од које басамци управо до извора допираху. Сваке зоре још пре звона на јутрење, могао си видети пред њом једног делију, где замишљен седи и неког чека.

— Добро јутро, анђелу мој, затепао би он, кад би угледао Ружицу своју, и слетевши с басамака, загрлио би чедо своје.

— Зар си опет ту, рекла би она плашљиво?

— Валда ме не волиш голубице моја?

— О Боже, не велим те, ал нас могу видети.

— Да, видим ја, не волеш ме више, за то боље да ме нема.

— Не збори тако, ни сам ли ти сто пута рекла, да те волим и ти још сумњаш.

— Шта? сумњам! голубице моја. Та за то сам баш сад и дошао, да те запитам, хоћеш бити моја.

— Да, ти то желиш, ја исто, ал изгледа ми, да отац има нешто против тога.

— Ружице, реци кад нећеш бити дома?

— Сутра после подне, идем тетки у походе.

— Ну онда сутра долазим, да те запросим.

— Покушај, ал се бојим.

— Не мисли тако што, толико ћу му говорити, док га не приволим.

— Он је врло чудан, а зна да си ти врло сиромах. А ја, ја сам задовољна с тобом и с оним, што ти је бог дао.

парламенат, а мржња између народа појединих повећала се још. — За Словенство има заслуга, што је ослабио немачку левицу и што је баш под њим народносно питање акутно постало.

Али у скупљању умеренијих елемената није био сретне руке, јер управо под њим су Младочеси са свим потисли Старочесе из рајхсрата. Дакле је постигао баш противно од онога, за чим је ишао, а кад је изнео реформу изборног реда, најверније присташе његове, а најумеренији елементи дигоше се против њега и оборише га. Тако је већ две године живио као политички, а сада као прави физички мртвац.

Са сличним програмом засео је на столицу министра-председника садашњи председник министарства гроф Бадени. И он је нагласио помирење народа и испуњење народних жеља, у колико се то може у склад довести с државним интересима. Па је већ и отпочео, и то са заступницима чешког народа, како се говори, преговоре. Истина, у говору, што га је у уторак држао у рајхсрату, који се узима као програмни говор, он вели, да није било никаквих формалних преговора, али сви знаци показују на то. Тако су н. пр. младочешки посланици Др. Енгл и Шварц били на првом, а Херолд и Кајзи на другом дворском парламентарном ручку, што до сада никада није био обичај. Па код првог ручка, цар се необично дуго и живо разговарао са дром Енглом, после чега је овај одмах отишао у Праг, да извести младочешки еквекутиван одбор.

А некако у исто доба искрсну у Беч Чешки намесник гроф Тун, и новине већ као сигурно уствардише, да је овај донео своју оставку, — што иначе до сада још се није збило. — Омраженије личности у чешком народу нема од грофа Туна, а немачке новине рекоше ово дана, да за грофом Туном не ће ни једна немачка суза канути. Он је некада држао у чешком земаљском сабору одушевљен говор, да се цар круни у Прагу за краља чешког, а после је баш он послан у Чешку за намесника да сломију младочешку опозицију, и позната су она брутална средства, којима се он у том свом положају служио.

Али лепо је пре неку годину посланик Ајм рекао, да је свако сабљашко господство, свака владавина, која се ослања на бајонете — свршило банкротством.

На последњим изборима за чешки земаљски сабор дао је чешки народ своје поверење скоро искључиво Младочесима: старочешка странка као такова више не постоји ни у земаљском чешком сабору, јер она неколицина изабраних Старочеха изабрани су на своју руку. Према томе гроф Тун има од сада пред собом за заступнике народа чешкога саме Младочехе, а то је фактор, без којега се ништа знаменитијег у прашком сабору не може законитим путем учинити.

Та је дакле невоља догнала господина грофа у Беч, и ради тога гласове о његовом отступу. Истина, ти се гласови опровргавају, али „Народни Листи“ отворено веле, да нема помирења с чешким народом, док је гроф Тун на намесничкој столици у Прагу.

И то је разумљиво, јер ваља само узети у обзир све оне пакости, што је тај човек чинио чешком народу а довољно је споменути изнимно стање у Прагу, које је пуне две године постојало и љуто тиштало чешки народ, а што је искључиво дело грофа Туна.

Дакле или — или: или гроф Туи или чешки народ; од тога двога има да бира гроф Бадени, и јамачно ће увидети, да је од веће користи по државу, задовољити један цео народ у монархији, него у пркос тому народу подржавати једног окрутног човека. А то би са свим одговарало и његовом програму, да помири народе.

Чули су се чак и такови гласови, да је помирење владе с Младочесима, односно с чешким народом, свршена ствар. па не само да гроф Туи за сигурно одлази, него да ће чувени пријатељ српскога народа посланик Густав Ајм, који је онако мушки знао у делегацијама, да се заузме за онај јадни српски народ у Босни и Херцеговини — постати министром за Чешку па да ће земаљски сабор у Прагу постати средишним сабором за чешке земље: Чешку, Моравску и Шлеску. Не знамо још, колико је истине у тим гласовима, али би се сваки Србин од срца зарадовао том успеху братског чешког народа.

Јамачно ти гласови о измирењу чешког народа с владом, дали су повода Немцима, те се поговара, да би се могли Чеси и Немци у Чешкој споразумети. Али је тешко у то веровати, кад Немци не ће да чују о историјским правима чешкога народа, и никако не ће да напусте мисао о некој хегемонији немачког народа у Аустрији, све словенско им је трн у оку. — Тако је ове године левичар Менгер предложио у прорачунском одбору, да се брише стаька о словеначкој гимназији у Целју и да се ова сели у словеначки предео — и ако је у тој словеначкој гимназији двојином више ђака него у немачкој. Сумњати је дакле у ту верзију, — иначе видићемо.

Растројство у Хоенвартовом клубу још није готово и још се непрестано пречишћава. Тако је иступио виђени члан барон Морвеј и приступио новом клубу католичке народне странке, а воде се преговори са Хрватима и Словенцима, да се поврате натраг у клуб Хоенвартов. Ако се ово заиста постигне, ту ће Словени доминирати и свакако ће се тим више постићи, него ларманьем попа Бијанкинија. Словенци нарочито тим много раде за свој народ. Треба се само сетити оснивања словеначке гимназије у Целу, против чега су се сви Немци подигли.

То је уједно сјајан пример, како се може користити свом народу, а не као они жалосни српски посланици у тројединчком и угарском сабору, који само за своје благоутробије знају; масне залогаје постићи а за народ ништа. Нисмо ми из обести противници Хедерваријеве и Банфијеве ере и да од заната водимо лармаџијску политику, али не ћемо да се молимо свецу, који не помаже. Нека та наша господа ишта учине код својих господара за српски народ, нека испослују, да се испуне наше оправдане жеље, што нам по историји и по праву припада и ми ћемо им сви бити благодарни, премда се никад са њима не можемо сложити, да смо у сабору чланови хрватске странке.

Политичке новости.

Угарска. Накнадни избор у Гиралту испао је онако, како смо предвидели. Владин кандидат Кесеги добио је 223 гласа више од апоњевца Шемзија. Насиље није било тако очигледно, као у последњим изборима у Њитри и Штомфи, али су владини органи употребили сва кортешка средства, да спасу овај мандат, а нарочито су при крају избора куповали гласове. Но ипак је значајно, да је у том старом владином срезу опозиција тако знатну мањину могла да задобије, што је рђав предзнак за предстојеће опште изборе.

Но наскоро ће опет имати владина странка прилике, да се мери са новом пучком странком. Бивши министар просвете, барон Етвеш, згадио се, да даље седи у таким редовима и положио је свој мандат, те ће наскоро у Керменду бити нов избор. Млада пучка странка с места је кандидовала грофа Стевана Бађанија, и ако се овај прими, то има врло јака изгледа да буде изабран.

*

Србија. У прошлом броју показали смо, како стоји са хваљеним напредњачким буџетом, са којим они вешто завараваају наиван свет. Сад опет „Одјек“ казује, како је добио завршни рачун за ову годину, из кога се врло лепо види, да формални дефицит за ову рачунску годину износи преко 4,500.000 динара.

Но то још није све, јер је исти завршни рачун пун којекакових неоправданих прекорачења, која су у толико значајнија у колико се ничим не дају оправдати.

Али само нека се једном обистини поновна вест, да ће краљ саставити одбор од свију партија, да саставе и реведирају устав, па ће већ све поћи како треба — а по том ће и напредњацима доћи крај, који су и тако народу додијали и за које народ српски никад марио није.

До душе многим се напредњачким плаћеницима то никако не допада, али како нам се чини, и без тога ће напредњачка обест наскоро сама себе навести. Тако у последње време јављају, да се напредњаци сами међусобно ужасно свађају и грде. Ономад је у клубу напредњачке странке дошло до врло бурних сцена, тако, да су поједине министре, а нарочито Д. Маринковића, назвали издајицом и свакојаким.

Ми на све ово велимо, да има нечег трулог у држави Данској, па се надамо, да ће скоро доћи ђаво по своје — то јест по милостиву господу напредњаке. Тим смо више уверени, да овако не може дуго ићи, што се између Беча, Париза и Београда измењују многе шифроване депеше — и што скоро сви у Београду верују, да се бивши краљ Милан већ налази у Бечу, пошто се у Београду нешто крупно намерава да изведе.

*

Тројединица. И опет се свашта нагађа о бановом путу у Пешту, јер многи држе, да је он од владе позван у Пешту, где му је пребачено због једног уводног чланка „Народних Новина“, који је тобож напао мађарску опозицију, а овамо да је у самој ствари наперен против целог народа мађарског. А било је говора и о догађају између бискупа Штросмајера и мађарске школе у Земуну.

Међу тим чим се је бан вратио у Загреб, сабор је почео да ради и продужене су прекинуте седнице, које ће се наскоро и опет прекинути зарад божићних празника. По Загребу се чудновати гласови шире, како о бану тако и о другим неким стварима. Говори се и о некаквом комешању међ Србима владиновцима, јер неколико њих честитијих, никако не одобравају мамелучко и никакво држање Стеве Вацког, Вазуља Ђурђевића и њима подобнима, који се поклаше као жути мрави за пештански мандат.

Српски заступник Павле Јовановић, ставио је опет неколико интерпелација на бана и владу. Прва се односи на уморство Луке Стојановића из Врбавског, друга о кривотворењу уредовних докумената а трећа се односи на неправедно подељивање земаљских штипендија и потпора.

Све је то лепо, само је и сувише чудновато, како Срби владиновци имају образа, да и надаље седе у владином табору и странци, кад је шеф исте странке и владе гроф Хедервари јавно у сабору рекао, да у Тројединици за њега не постоји народ српски и да он Србе разумева под аменом „народ хрватски“.

Или је можда и то тим бедним и вајним Србима право, као и оном ћудљивом попу из Земуна, који тражи од српског народа, да хвали бана и онда, кад он каже да народа српског у Тројединици нема. Заиста далеко смо дотерали под ером реда и рада, под ером „српског бана“ и његових плаћених прапорацa!

*

Бугарска. Из Софије стижу вести о новим шкандалима, што се пре неки дан одиграше у бугарском собрању. Тако се је у седници од 30. новембра попео на говорничку трибуну некакав посланик Најчов и почео са највећом ватром говорити, да се све дотле не сме влади одобрити и иначе неверан прорачун држави, до год се принц Борис поново не крсти у православној вери.

То изазове ужасну буку и шкандал, јер председник собрања, позивајући истог говорника на ред, тражаше, да се одмах са говорничког места уклони. Најчов пак ни да чује, него све жешће продужаваше свој говор, док му не приђоше многи владини посланици и док га не одстранише из собрања.

*

Турска. У прошли петак прошле су кроз дарданеле европске убојне лађе, страх је био неописан, јер се бејаше пронео глас, да је букнуо општи устанак. Одма су позатварани сви већи дућани, а нарочито банкарске и мењачке радње. Полиција се је трудила, да умири раздражену и поплашену масу, но поред свег тога у Цариграду влада така гровничава узрујаност и незадовољство, да се неда то ни описати.

Исто се тако чује, да је опет дошло до сукоба између турске редовне војске са члановима револуционарног комитеа, на острву Криту.

Окршај је био са свим озбиљан и како сада јављају, није прошао без крви и људских жртава. Премда се тачно не зна колико је било мртвих и рањених, ипак се јавља за сада већ, да је остало које рањених које мртвих 36 турских војника и 6 усташа.

— Право имаш. Не треба нама ни потуре од твога оца. То ћу му рећи, знај, у очи.

— Само мудро, јер ја ником не могу љуба бити, до ли теби... Сад збогом! — одговори Ружица, узевши обраницу на раме.

— Ако те отац не да за ме, шта да чиним?

— Ја сам ти већ рекла; само мало стрпљења.

Рекавши то, одскакута, а Стева оста замишљен.

*

Стева је био ванбрачно дете, и то га је јако болело, ал шта ће, не да се променити. Истина, он није за то крив, ал га село опет за то окривљаваше. Неправо му беше, ал шта ће, ко ће селу уста запушити.

Био вам је то момак, сви су му завидели, а старији богме и мрзили. Богат није био, но опет ни бескућник. Имао је два ланца земље, малу колибу, а уз то је био вредан као мрав. Био је миран, а кад би га ко напао, он би климнуо главом и даље отишао.

То је истина: кога судба гони, тога гони и друштво. Душа му може бити чиста као злато, поштење му може бити сјајно као мајска зора — друштво га мрзи па мрзи. И нашег Стеву гоњаше судба, он је хтео да се изједначи с друштвом, али му оно није дало. Клетва, неправда рушила му је срећу.

Ваљда да није ванбрачно дете, не би то трпио. А ко би против, ко би могао судби на пут стати.

*

У одређено време оде Стева старом Бали. На њему чисто одело, као и душа му. Старина га прими, ал некако хладно, за то се он тако брзо и растаде с кућом старчевом.

— Но, синовче, шта је ново? запита га старац.

— Ништа — одговори младић. — Дошао сам, да нешто молим.

— Реци брзо, немам времена с тобом дуго отезати.

— Дошао сам, да запросим вашу Ружицу.

Бала се учини као да није добро чуо, за то још један пут запита. А кад дозна, да Стева његово јеленче иште, поче се јако смејати. Стева га је гледао и бојао се. Кад се старац сит насмејао, отпоче озбиљним тоном:

— Бога ти синовче, шта си мислио, кад си у мој стан улазио? Ваљда нисам луд, да кћер таком пробисвету дадем.

— Старче, не даље, јер ћу вас научити... викну разјарен младић.

— И нећу, ал' саветујем, да се извучеш на поље, док нисам чељад побунио.

— Срећа што сте ви родитељ моје Ружице, а иначе показао бих вам ко сам. — То рече и изађе.

Кад је изашао на поље, погледа још једном на дивну кућу свог несуђеног таста, за тим одмаче не опазивши, да је већ пред крчмом, куда болом гоњен несвесно уђе, заповедивши чашу винца, да разблажи груди.

За другим столом, седило је весело друштво. Стева га неје спазио, него испивши вино замисли се јако. Друштву то не беше право, те га исмевати поче. Стева је у почетку трпио и ћутао, али кад му осећаји прекипише скочи ражљућен, ударивши песницом о сто.

— Браћо, мира ми дајте, јер не ће бити добра.

Но оно на то није пазило, већ га још већма нападне, а неки по имену Михаил, кога стари Бала за зета означи, подвикну:

— Чини ми се, Стево, да си Ружицу просио, па се бојим, да ти је Бала дао.

— А шта се то тебе тиче, боље пази на себе.

— Да кога се тиче ако не мене, зар ти да отимаш моју драгу?

Стева на то ништа не рече, само устаде од стола, приђе друштву ближе, и лупивши песницом о сто, све пиће поруши доле. Михаил подиже столицу, да га удари, подвикнувши: „Копиле, зар ти још смеш беснити, стани, да те научим.“ Стеви се замрчи, неје ништа видео, неје ништа чуо, задржи столицу непријатељеву и лупивши га песницом обори га.

Сви се разбегоше, он седне узвикнувши: нека буде, што бит мора. Набрзо дођоше два редара, оковаше му руке и у затвор отправише.

Суд је повео истрагу и после недељу дана чуо се добошар, где виче по селу; у суботу, кад звоно на јутрење зазвони, обесиће се више извора Стева М. због мучког убиства. И заиста у суботу у пет сати из јутра изврши џелат мисију своју. Стари црквењак јављаше звуком звона смрт младића. Звоно је звонило, а млада Ружица с обраницом на рамену приспе к виру.

Сирота девојка колко се променила! Лице јој побледило, очи упале, а дуга разбарушена коса покриваше јој голе груди. Дошавши на кладенац остави посуђе, затим се успе на брежуљак, да види вешала, а како их виде, побеже доле. Душа јој задрхта, свест јој се помрчи и — она полуди. Одело побаца са себе и седе под липу. Звоно се непрестано чуло, а Ружица помамно викаше: звони на јутрење. За тим је гледала у поток, слушала птичји пој и непрестано понављала исте речи.

Стари Бала не могавши чекати више, упути се извору и у мал што не посрну, кад је угледа. Приступи јој, загрли је, а она само викаше: звони на јутрење.

Бала је плакао и то јако, ал заман. Једног јутра, баш на звук јутарњег звона издахну и несретна Ружица.

Превео: **Андрија Т. Дано.**

ШАЈКАШКЕ ЖЕЉЕЗНИЦЕ.

Шајкашка, у новембру.

Једва ће једном сва и ова наша од све господе редом заборављена Шајкашка, да добије жељезницу. Говорило се о томе одавна, и тек сада, после дугог и горког чекања нашег, тек сада ће се, ваљада те речи у дело провести. Сада ћемо дакле, ваљда и ми Шајкаши добити жељезницу, ту снагу, која диже и подиже крила — промету и трговини.

Па можемо рећи, да нам је ма и сада — добро дошла!

Ко унапред види корист, коју Шајкаши од жељезнице имати могу, тај се мора градњи исте заиста зарадовати. Мора се зарадовати, али ипак не сме скрштених руку стати па чекати, да чује, с које ће стране она најпре „Жвижднути.“ Наш посланик г. Зака држећи свој програмни говор пре избора свога у Сентивану, рекао је и ово: „Браћо“ саградићу вам и жељезницу, па ако баш и не стане овде код вас, а она ће бар „прозвиждати.“ Он би додуше одржао реч своју, он би хтео да гради жељезницу, но ова његова жељезница би као да кроз Шајкашку само „прозвиждала“ а корист би од ње имао — Темерин и Јарак.

За што баш ја рекох, да они, који увиђају корист од жељезнице по становништво Шајкашко — не смеју скрштених руку седети па чекати, да се градња жељезнице отпочне онако, како би се то косило са интересима и коришћу нашом. — Јер, или жељезницу, која би служила општој користи шајкашког становништва или — никакву! Па, да видимо дакле, шта се хоће. Има два плана за градњу шајкашке жељезнице; један је Закин, а други грофа Лајнингена. — По плану г. Заке полазила би иста од Бечеја, преко Фелдвара, Чуруга, Жабља па одавде у Темерин Јарак и у Н. Сад. По плану грофа Лајнингена полазила би иста из Бечеја преко Фелдвара, Чуруга, Жабља, Ђурђева па одатле преко Каћа у Н. Сад. — Друга пак пруга по истом плану имала би од Каћа на Ковиљ, Ковиљ-Сентиван, Вилово, Гардиновце, Лок па у Тител. — Ево дакле два плана пред нами. Заборавимо за часак на оно одушевљење,, којим некада бирасмо г. Заку за посланика свога, а заборавимо за сада и на онај сукоб, који шајкашке општине пре кратког времена са г. грофом имадоше — заборавимо све то за часак, те метнув руку на срце, рецимо по добро схваћеном интересу свију нас — који је од ова два плана бољи, који за нас кориснији? Да ли онај, где највише користи имају Темерин и Јарак, или овај, где се по могућности готово целој Шајкашкој на сусрет изишло? Ја отворено и без устезања велим, да је план г. грофа Лајнингена бољи и кориснији него план г. Заке.

Но, па зашто управо ја пишем овај допис? Да ли за то само, да изразим своје допадање плану г. грофа? О не браћо Шајкаши! Пишем га за то, да вас све упозорим, на штетност плана Закина, те да вас за времена покренем на — размишљање!

Ја знам, да се г. гроф обратио на заинтересоване општине тителског среза, те их позвао да градњу жељезнице потпомогну. Да ли је он то учинио и са општинама жабаљског среза, није ми познато, али чујем и знам, да су некоје општине жабаљског среза повеће своте новаца вотирале г. Заки (жабаљска општина 50 000 фор, — види „Заставу“ бр. 180) општине пак тителског среза вотирају грофу (ковиљ-сентиванска општина је у среду 22. нов. држала седницу и вотирала 10,000 фор). Шта ће дакле бити отуд? Је ли корисна ова борба међу ова два среза шајкашка, је ли корисна и је ли оправдана? Хоћемо ли ми тим неспоразумом да питање жељезнице шајкашке одгурнемо у недоглед, или хоћемо жељезницу ма и по цену наших општих интереса, а по незгодном плану г. Заке? Не браћо! Размислимо добро о целој ствари. Немојмо допустити, да нам се земља наша сече и крати, а новац наш, мучно стечени новац трати и троши, е у корист — Темерина и Јарка! Да, немојмо допустити то! Па шта дакле да се ради? Како да се помогнемо у тој невољи нашој? Хтео сам да позовем једну од наших јачих општина н. пр. Жабаљ или Чуруг, да се оне покрену, те да сазову збор изасланика заинтересованих општина, на коме би се имали сложити и споразумети, те прихватити онај план, који нам више користи пружа. Хтео сам то, али овога тренутка баш добих извешће, да је Ковиљ-сентиванска општина закључком својим умолила грофа Лајнингена, да он у циљи споразума сазове изасланике заинтересованих општина у Ковиљ-Сентиван, као средиште Шајкашке. Не учини ли пак он то за најкраће време, то онда ви у Чуругу и Жабљу, подигните глас свој и сазовите нас на збор, па шат се сложимо и споразумемо!

Том приликом можда би се могла повести реч и о томе, е да ли би било могуће удесити план жељезнице, те тако да се пруге Бечеј-Нови Сад и Нови Сад-Тител укрштају у Ковиљ-Сентивану. Јер у колико је становницима жабаљског среса до Н. Сада, у колико би им можда било до краћег пута у Тител. Тамо је грунтовница, кр. бележник, а ту ће бити скорим и „штајерамт“, а то су звања, која тако рећи свакоме, који нешто имања има, требају. Но, у исталом, то би била ствар збора, до кога свакако у добро схваћеном интересу нашер треба да дођемо. Скупимо се дакле браћо, договоримо се, посаветујмо се, споразумимо се, то закте вају од нас оне жртве, што ми на ту ствар — на градњу жељезице — прилажемо, то захтева од нас — корист наша!

Учинимо тако, да зе после заман не кајемо!

Шајкаш.

ИЗ СУДНИЦЕ.

Митровица, 25. новембра.

Јуче, 24. новембра (5. дец.) отпочела је пред овдашњим крал. судбеним столом главна расправа против Макса Весла, ради злочинства преваре.

Расправа је почела у 9 сати пре подне, а сенату је председавао др. Стјепан Посиловић.

Државно одвјетништво заступао је др. Салај, а оптуженога бранио је адвокат Симоновић.

Председник прозове оптуженог Макса Весла, који на стављена питања одговара, да се зове Макс Весл, да је 40 година стар, мојсеове вероисповести, трговац, ожењен, отац седморо деце, писмен, судбено непорочан. За тим прозове као сведоке: Соломона Гутмана, Филипа Шателеса, Јосипа Екерта, Петра Тосмана, Адама Гинера, Стевана Барјактаровића. Сведоке опомиње на исказ истине и заклетве, коју ће евентуалпо положити, да ће истину говорити и да неће пред овим судом ништа затајити.

Сведоци одступе.

Г. Спилер чита оптужницу.

По прочитању оптужбе узима реч:

Председник: Изволите. г. Весл, пошто вам је прочитана оптужба, стављам на вас питање: да ли се признајете кривим?

Оптужени: Не!

Председник: Молим, да нам испричате, како је то било?

Оптужени: Ја бих лепо молио, да се немачки браним.

Предс.: Ја бих вас молио, да говорите хрватски или српски, а немам ништа проти тому, да кажете њемачки који израз или коју реч, коју не бисте знали казати. Изволте нам дакле описати, како је та ствар текла, која вам се по оптужници у грех уписује.

Оптужени: Велеславни суде! Ја сам лањске године прошао од Пазуве до Земуна и видио сам, да кукуруз добро стоји. Онда ми је дошло на памет, да и ја кукуруз купујем. Дана 15. септембра 1894. дошао сам у Земун, па кад сам кући дошао...

Председник (прекида оптуженога, који рапидном брзином изговара речи): Изволите лакше говорити, јер се иначе не може нити смисао вашег исказа добро схватити, а камо ли ваше речи тачно забележити. Изволите дакле лакше говорити.

Исту примедбу чини и државни одветник.

Оптужени (наставља): Ја сам дакле писао Штајнеру, да — пошто се код нас у Руми купује на 50 литри, а од Инђије до Пазуве на 100 литри — да купи мерице од 100 литр., на што ми одговори, да их не може добити. Онда сам писао Нуберку у Осек по мерице од 100 лтр.

Дана 13 или 14. септембра дошле су мерице и ја сам отишао у Голубинце.

Тамо сам видио, да моји људи, већ мере кукуруз на Шателесову мерицу. Питао сам моје људе од куда им мерица, а Гутман је рекао, да су нашли Шателесову мерицу.

Ујем дакле у чардак Шателесов, јер сам ја од Шателеса узео и његов чардак и кукуруз на његову мерицу, која је по мом скваћању била фалична. Моја је мерица нова, на ту сам мерицу куповао и онда смо морали на вагу, која је износила 42 кгр и 46 кгр.

Код нас (у Руми), мерица од 50 лтр. вагне 20. 21. 22 кгр. по том мерица од 100 лтр. мора вагнути 40. 42. 44 кгр. или ради бољег слагања у већу посуду и до 46 кгр. као што је и било! Дакле наши људи били су већ примили 100 мерица, а свеге је имао Шателес 160 (рачуна) једна Шателесова мерица по 42 кгр. на ваги; 5 мерица по 42 кгр. јесу 210 кгр. по 2 ф. 70 н. чини 5 фор. 67 новч. Шателес није хтео продати на моју мерицу, него на његову мерицу и тако сам ја од њега примио на његову стару мерицу.

Вотант Шил: колико сте од Шателеса купили?

Оптужени: 3200 или 160 хектолитара. Ја сам Шателесу рекао: ваша мерица не ваља: Ја стојим с твртком Фр. Нубера у Осеку у трговачкој вези. Добио сам од њега 40 мерица по 50 лтр. Наручите дакле код Нубера 5 ком. мерица и позовите се на мене, или још боље, ја ћу му писати, нек вам ли-ферује, било уз нахнаме било на отворен рачун.

Председник: кад сте ви мерили на Шателесову мерицу и кад је вагнула 42 кил. а на вашој новој мерици вагнуло 46 кила, за што сте ви ипак на Шателесову мерицу примили, та висте по свакој мерици оштећени били са 4 клгр. Ви ваљда нисте на штету своју ишли?

Оптужени: често трговци и на штету раде. А што сам примио од Шателеса на његову мерицу, ја сам морално био принуђен, јер сам од Шателеса у најам узео и његову котобању.

Председник: зар се ви нисте хтели осведочити, чија је мерица права, те да сте тада до правог резултата доћи хтели?

Оптужени: ја сам на мерицама видио жиг баждарског уреда, главног града Осека, нисам имао повода сумњи, да су мерице криве и да ја којом срећом нисам никад ни отишао у Голубинце, неби ја данас овде пред славним судом стајао. Нисам имао узрока да ја крадем за Штајнера за Берхарда Фишера и Израел Руса синове; не би ја хтео своју фамилију унесрећити, јер ја сам отац седморо деце (и ту је кроз плач неразумљиве речи рекао).

Државни одветник: Знао сам ја, да ће ту бити и плача; а колико плаче онај јадни народ, који је оштећен?

Оптужени: Ја нисам варао, то ми не може нико рећи, судите по правди па како било.

Државни одветник: Суд ће и изрећи, јесте ли или нисте варали.

Председник: Како ви стојите са Бернхардом Фишером и Израел Русо синови?

Оптужени: Ми смо овако добит утаначили: Ја и Штајнер добијамо сваки 25%; Бернхард Фишер 25% а Израел Русо синови такође 25%.

Председник: Јесте ли ви били уверени, да су ваше мерице праве биле, кад сте вагали на кантар па добили 42, 44 и 46 клгр.?

Оптужени: Ја сам морао држати. да су моје мерице праве, пошто су жигосане од баждарског уреда, а гледе ваге, то се осведочио и сам г. државни одветник, кад је са већником Алковићем и баждаром Лукићем у Јарку у мојој котобањи био и мерили једну мерицу од 50 литара и нашли да важи 22 клгр.

Државни одветник: Ја нисам мерио кукуруз у вашој котобањи, ја сам случајно ишао са г. већником у Јарак.

Оптужени: Ево г. Луквћа па нека каже, је ли мерио кукуруз или није.

Председник (Лукићу): Јесте ли ви били у Јарку и мерили кукуруз?

Лукић (баждар): Ја сам био у Јарку и надгледао, дал' су ваге добре. Ишао нисам никако званично да мерим кукуруз, за какво осведочење.

Симоновић: Али сте мерили кукуруз на вагу.

Лукић: Ја сам, колико се сећам, мерио једну мерицу, ал' за свој приватни ћеф. Колико је мерица вагнула, не могу да се сетим.

Симоновић: Онога се не сећате, што би у прилог оптуженог ишло.

Оптужени: Ја се позивам на моје људе у Јарку, на Шварца и Фишера, да су господа у Јарку била и мерила кукуруз.

Државни одветник: То није истина.

Председник (вештаку г. Паји пл. Георгијевићу): Молим вас, кажите нам, колико може да вага или колико је лане вагао кукуруз од сто литара, на кантару?

Вештак Георгијевић: Код нас се у Митровици купује на 50 литара, и никад још, ма да давно радим са кукурузом, није вагнуло више од 19½ клгр., дакле у сто литара па у две мерице, кад је квалитет најбољи не може вагнути више од 39 кгр. Лане на пример био је кукуруз тежак 18 кила у мерици од 50 литара.

Оптужени: То није истина. Диференција је већ и у томе, што ви на 50 литара мерицу купујете а не на сто.

Председник: Али кад би се мерило јаче у врх, били се онда могло истерати 44—46 клгр.

Вештак Георгијевић (показујући на Веслову мерицу од 100 литара): Кад се на ову мерицу мери, онда је наравно да се може добити 44—46 литара, али нормалном мерицом, то се не може постићи.

Оптужени: Стоји вештина и до тога, како се слаже кукуруз у мерицу, да ли хоризонтално или вертикално.

Председник (Георгијевићу): Кад би ви по нормалној вази добили у две мерице по 50 литара 38 клгр. па сравняли са овим мерицама које су овде из којих се добије 44, 46 клгр, шта би ви отуд закључили и били ви на таке мерице продали вашу робу.

Вештак Георгијевић: Ја не би продао, док се не би осведочио, или би се ове мерице морале нагазити и у врх врха напуниле, али разом као што је г. Весел куповао, није могуће добити.

Председник: Али шта ви закључујете онда о овим мерицама.

Вештак Георгијевић: закључујем то да ове мерице нису праве већ фаличне.

Оптужени: ја молим да се позове за вештака г. Адам Драгутиновић, који ће противно овом исказу рећи.

Симоновић: Славни суде! Предлажем по моме штићенику, да се позову још као сведоци г. Драгутиновић и Бајић.

Државни тужилац: Славни суде! ја се противим позиву вештака Драгутиновића, јер је Драгутиновић заинтересован човек у радњи Штајнера, Весла и Бернарда Фишера и других. Весл има у кући Драгутиновића неку официну у којој се они договорају а у кући Бајића има опет Весл своје магацине.

Оптужени Весл: ја не радим у Митровици и немам нигде својих магацина.

Државни тужилац: та немојте ми у очи лагати, кад сам ја питао вашег оног риђог момка, чије је то жито? а он ми одговорио: Весла и Штајнера. У осталом Сима Тодоровић, такође је као вештак позван.

Председник: суд ће морати у овој ствари да се посаветује, те прекидам седницу на пет минута.

(Наставиће се)

Књижевност и уметност.

Триумф Србина Јоце Савића.

Као што смо пре кратког времена јавили, Србин Јоца Савић управитељ дворског позоришта у Минхену, удесио је по новим штудијама Шекспировог „Хамлета“ за бину. Тај посао нашег дичног Србина у образованом Минхену довршен је, и прошасте суботе је „Хамлет“ већ и престављан у гореименованом позоришту.

Сав образовани свет, а нарочито бечка журналистика, која у овоме раду Савићевом види нешто ново на бини, чега још ни Беч нема, недељама у напред је свраћала пажњу читавог света, називајући тај догађај жениалним делом. Колико важности лежи у овом Савићевом раду, види се већ и из тога, што су све бечке новине изаслале своје известиоце на ту претставу, а и многи бечки научењаци, похиташе да присуствују томе триумфу на бини, дичног Србина Јоце Савића.

Претстави је присуствовала најодабранија публика, тако рећи сами научењаци; и ти немачки ладни мислиоци приредише таке овације Србину Савићу, какве многи доживео није. Ево шта између осталога вели бечки „Тагблат“ о претстави: „Од памтивека ни један комад у дворском позоришту није доживео таке одушевљене и бурне овације као вечерашња претстава Хамлета“... Даље нема речи којима да се нахвали претставе и приказа а и самог Јоце Савића, кога назива feinfühliger Regisseur.

Кад све бечке новине овако пишу о Јоци Савићу, бечке новине, које не даду никојој бини првенство од Бурга, онда нам је јасна ствар, да је Јоца Савић пожњео такав успех, какав до данас није још ни један управитељ пожњео. Живио Јоца Савић, који нам у образованој Немачкој овако прославља име српско.

Вести из места и са стране.

Двадесетпетогодишња прослава на Цетињу. На Ваведеније прослављена је на врло свечан начин двадесетпетогодишњица, од како је руска царица Марија основала на Цетињу виши девојачки институт. У том се институту данас учи леп број Српкињица, не само из Црне Горе, него и из Старе Србије, Босне, Ерцеговине, Далмације и т. д. Свечаност је почела у цркви цетињској са свечаном службом и благодарењем, које је одслужио црногорски митрополит Митрофан. Служби божијој присуствовао је кнез Никола са својом обитељи, као и руски посланик на Цетињу заједно са свима црногорским министрима и осталим великодостојницима. Из цркве су сви прешли у исти институт, где су отпеване црногорска и руска химна уз остале многобројне песме и декламације појединих ученица из истог завода.

Стогодишњица Леополда Ранкеа. Београдски листови покренули су врло лепу замисао, да се по целој Србији свечано прослави сто година, од како се родио познати писац историје српске револуције Леополд Ранке — и то 9. децембра ове год., када ће се баш и навршити стогодишњица његовог рођења. По томе се предлаже, да се на тај дан приреде јавне забаве у почаст његову, да се одржи свечана седница у „крал. срп. академији наука“, „српској књижевној задрузи“ и т. д. Све пак новине требало би на тај дан да донесу његову биографију, а по могућству и његову слику. Ранке је потпуно заслужио признање свакога Србина, па се и ми надамо, да ће му Срби одати достојну пошту на дан стогодишњице његове смрти.

Српска забава у Петрограду. Београдски „Трговински Гласник“ доноси једну вест о великој српској забави, коју су приредили Срби ђаци у Петрограду, која овако гласи: „По телегр. вести из Петрограда, у прошлу недељу приредили су тамошњи ђаци концерат у корист својих сиромашних другова. Концерат је био сјајно посећен и испао је на опште задовољство, јер су у њему учествовали најбољи руски уметници. На концерту су били распоређивачи руски и српски ђаци. Цвет петроградске интелигенције посетио је концерат и међу многим одличним гостима био је и гроф Игњатијев. Госпођица Хлавач, кћи познатог композитора Хлавача, певала је српске народне песме и била је неколико пута изазивана.“

Нашли се стари пријатељи. Прочитали смо „Обзорову“ „паметну“ вест у 285. броју (друго издање од прошле среде) где се говори о неучености наших сарадника. Ми нисмо имали срећу, да тај број добијемо, но благодарећи кафецији Сукопу, ипак смо прочитали дотичну премудрост „Обзорову“. И све што можемо после те вести рећи, пре свега се састоји у нашој искреној честитци, што се је „Обзор“ једва једном нашао у себи достојном друштву. Јота фтори и „Обзор“! Зар може бити лепше слике и прилике. Куд ће суза него на око, па куд ће и „Обзор“ него у друштво са својим старим сарадником — питаћете можда, о коме је то реч? Наравно ви ваљда и не знате, да се ваш некадањи сарадник преобразио у Јоту фторога! А што се тиче наше неучености, о томе не водите бригу, јер кад би се пресуђивала ученост појединих људи по случајним омашкама и штампарским погрешкама, онда би и ви и свако морао бити пука незналица — онда би морали као такове прогласити и вашу браћу око „Хрватске Домовине“, који у оцени „Кре-

монског свирача", погрешно ставише у место Барбарић, име Марковић. Но шта би тек о вама могли рећи, који, како смо недавно и доказали, не знате да је Србија краљевина, него је у уводном чланку спомињете као кнежевину? Ал' ми тако не ћемо, ми то препуштамо вама и вашем верном сабрату Јотифтором, па се наслађавајте колико вам је воља, кад и онако друга посла немате, него да грдите и подваљујете. Правите дакле слободно и надаље, једно другом међусобно задовољство, грдећи нас и све што је у српском народу честито, па нек вам је сретно и на здравље!

Ослобођен Словак. У прошли четвртак имале су у Пешти, преску парницу словачке „Народни Новини". И како нам јављају суд је туженога Ромуалда Зајмуса, ослободио као невинога. Каква је разлика између пресуде пештанског суда и сегединског, који не зна за „Заставине" чланке мању казну од највеће. Живила „правда!"

Поднео оставку. Са свим сигурно јављају, да је заладски велики жупан Бењош Сваштић поднео оставку на своје жупанско звање.

Није Никола Андрић, него Андра Николић, Скоро све загребачке новине доносе оцене познате Копеове драме „Кремонски свирач", у једном чину, у стиховима написана. Ту драму, која је и отштампана, додао је Барбарић загребачком позоришту, без дозволе Андре Николића, бившег радик. министра, који је исту драму и превео и који ни појма нема. да се је она као превод Николе Андрића, загребачког драматурга, одиграла на загребачкој позорници, без његове дозволе и знања. Ми се не чудимо, што су све загребачке новине похвалиле тај лепи превод „хрватског" драматурга Николе Андрића, ал се доиста чудити морамо, кад на позоришној цедуљи изађе наштампано, да је исти превод својина Николе Андрића, загребачког драматурга, у место Андре Николића, бившег радикалног министра и српског књижевника. — Нек и ово буде један пример више, шта све допушта образ господи око загребачког казалишта, а „Обзору" нека и ово послужи за наш одговор, како је и колико је учен његов критичар, кад превод Андре Николика Србина, фали у сва звона као превод Николе Андрића Хрвата. Све нам се чини, да је и ова непристојност учињена из превеликог страха од публике и њихове мржње према Српству, јер би иначе фанатизирана маса изжвиждала комад, кога је Србин превео, па још радикални министар. И то су Словени и то су бриђа!

Нове руске оклопњаче. Из Петрограда јављају, да се тамо већ почињу градити четир нове оклопњаче. И то једна велика и четир мање убојне лађе, које могу послужити и као ратне крстарице.

Увек празно, па празно. Загребачки лист „Хрватска Домовина" доноси од речи до речи ове редове о казалиштној посети у Загребу: „Уче се је изваћала нова глума („Кремонски свирач"), пак је казалиште у партеру и на балкону било тако празно, како још није било ове године. Ту мора да престане свака могућност, да се добије слика о том, колико се може жртвовати, а да се пострада ради немара опћинства". Ето то не говоримо ми него то каже орган странке права па зато и опет питамо: чега се ради даје тако огромна потпора из земаљске благајне за казалиште, које није земаљско а за које публика никако не мари?

„Slavische Post" у Бечу. Из Беча се чује, да ће се тамо од нове године покренути нов официјозан лист под именом „Славише Пост". Лист ће служити у свему влади грофа Баденија, те ће ширити идеју, да се сви Славени у Аустрије окупе око Пољака и да сви пођу њиховим трагом. У редакцији ће наравно већином Чивути писати и радити.

Артонови коферг. Паришка полиција замолила је пештанску полицију да потрага за два Артонова кофера, која је он оставио код некаког пештанског хотелијера на чување а у којима се налази млоготражени Артонови чекови. Пештанска је полиција јавила да већ трага и да се нада да ће исте кофере и чекове у Пешти и пронаћи.

Ларма око ничега. Скоро све без разлике хрватске новине, дигоше до неба дреку, приликом преске расправе пок. листића „Митровицер Цајтунга" — а све на освову лажног исказа дотичног одговорног уредника Бороша. Колико вреде искази истог Бороше то се види и по томе, што је дошао после расправе у Митровицу и одма дао изјаву, да он опориче оно, што је на суду загребачком рекао, у погледу оних особа, које је означио као писце дотичних оптужених чланака. Чему дакле толика ларма око ничега.

Пештанске штипендије. Врло су згодно окрштени хрватско-славонски мандати за угарски сабор, пештанским штипендијама. Овог пута су три такове штипендије за бркату децу упражњене, те се говори, да ће од Хрвата бити изабрани Томашић и Шпицер-Крајчовић, а од Срба владиноваца чика-Стева Поповић.

Конфискација због једне речи. Загребачки лист „Обзор" од прошле среде конфисциран је због једне једине и најобичније речи, која апсолутно ничег протузаконског и увредљивог у себи нема. Ако у Троједници не владају азијатски одношаји, онда их нигде на свету нема!

Жут снег. У Кремсу-Устрији пао је прошле суботе доста густ и велики снег. Снег је био у толико необичан, што није као обично беле боје, него је жут, као да је сумпором посут,

Колко се троши шампањца. Изишла је ту скоро статистика о потрошњи шампањца у целом свету. По томе излази, да се у целом свету годишње потроши 21 милион флаша шампанца. Највише се пије у Енглеској, па онда одма у Америци — Онда дође Русија и т. д. Најмање се пак пије шампањац у Француској, где и јесте домовина тог финог и скупоценог вина.

Страх од змије. У месту Соблару, побегла је нека огромна змија са којом се је пред публиком продуцирала једна вештакиња и кротитељица змија. Услед тога цела околина је у ужасном страху тим, више што се незна, где се је иста змија скрила и где се налази.

Прескуп пољубац. У Дражђанима је недавно осудио суд неког Талијана продавача разних гипсаних кипова на десет месеци тамнице, само зато, што је у сред дана јавно на улици пољубио неку младу госпу.

Трговина.

Нови Сад, 2. децембра. Пшеница прве каквоће 6 ф. 20—25 н. Пшеница средња 6 фор. ——— нов. Пшеница лакша роба 5 ф. 70—80 новч. Наполица 5 фор. 50—60 н. Јечам 4 ф. 30—40 н. Зоб 5 фор. 50—60 нов. Кукуруз у зрну 4 фор. 20—30 н. Маст 64 фор. Сланина сува 60 фор., дебела паљена 60 фор. Све од 100 килограма.

Свињи угојени тешки . 46 н.
„ средњи . . . 44 н.
„ лаки . . . . 40 н.

Све од 1 килограма.

Теоци . 10—25 ф. по комаду.
Јагњци . ——— ф. по пару.
Овци . . 8—14 ф. „

*

Будимпешта, 12. децембра п. р. (Извештај комисионе радње Мор. Бауера и Сина).

Догон рогате марве био је на данашњем тргу свега 3411 комада, и то: 1245 ком. мађарских волова, 1081 ком. српских волова; 151 к. српских крава, 653 ком. мађарских крава; 40 ком. бивола; 53 ком. бикова; 188 ком. теглећих волова. Накнадног догона није било.

У погледу великог догона вашар је био врло слаб. Цене са 1—1 ф. 50 н. пале.

И тако су цене биле следеће:

Дебели волови, добре каквоће, клани 28—31 фор. мет. ц., живе тежине 33 фр. по мет. ц. Волови са паше 25—27 фор. мет. цен. Сеоски волови 18—24 ф. мет. ц. Српски волови 18—28 ф. мет. ц. Краве клане 20—27 фор., живе тежине 32 фр. по мет. ц. Бикови клани 22—28 фр., живе тежине 33 фр. по мет. ц. Биволи 15—19 ф. по м.ц. живе теж. —·— ф·

Овци. Вашар од 10. дец. п. р. Догон 5704 ком. оваца.

Шкопци су продавани по 21—24 фр. пар; овце јагњенице 17—21 ф. пар.

Најновије вести.

Угарски сабор био је одгођен до 9. јануара 1896. год. Већ се је био председник сабора опростио са посланицима, честитајући им божићне празнике и нову годину. Кад од једном на опште чуђење свију посланика, буде опет сазвана саборска седница за понедељак. Ово је изазвало опште чуђење, па се очекују неке крупне ствари.

Путују у Беч угарски министар председник Банфи заједно са министром Дјукачем и Даниелом, а чује се, да ће и остали министри ићи у Беч на приватну аудијенцију код цара и краља.

Јавна захвалност.

Свима пријатељима и знаницима, који су нам своје саучешће у преголемој тузи за нашом младолетном двадесетогодишњом милом и непрежаљеном ћерком, односно супругом, матером, сестром, унуком и снајом.

ЗОРКОМ РАДИЋ,

рођ. Пејић,

било усмено, било писмено изразили, изричемо овим нашу искрену захвалност, а тако исто и онима, који су нам премилу покојницу до хладног гроба допратили, наиме: грађанству, без разлике вере и народности, земунском, добановачком и сурчинском.

Особита захвалност нека је г. г. свештеницима наиме: Живоину Томићу-добановачком. Атанасију Томићу-бежанинском, и Јефти Матићу-сурчинском; а тако исто и господи учитељима, као и госп. Соври Божићу, који се говором својим у цркви опростио са покојницом.

Лепа хвала нека је и оним члановима земунске српске црк. певачке задруге, који својим хармонијским појањем ублажише голему тугу нашу и покојницу допратише до вечне куће.

Добановци 30. новембра 1895.

У име ожалошћене породице,
Радован Пејић, отац.

НОВА КЊИГА

ДЕЦА ЉУБАВИ

РОМАН ЕВЖЕНА СИЈА. ЦЕНА 2 КРУНЕ

са илустрованим корицама.

Може се добити у свима књижарама. Књигу шаљемо поштом о нашим трошку, кад нам се новац за књигу ПОШЉЕ.

4—10 **Књижара В. Валожића, Београд.**

ОГЛАСИ.

ЗА ИЗДАВАЊЕ.

У мојој кући код „Бела Грозда" на житној пијаци број 10. (2013.) на најживљем и најлепшем месту на 4 сокака има један диван. велики локал са особито лепим, сувим и великим подрумом, леденицом, и са веома за комптоар или канцеларију згодним собама за издавање од 1-га Јануара 1896. године на једну, три, шест или више година.

5—6 **Велимир Бугарски.**

ПРОДАЈА КАФАНЕ.

У Сентомашу општинско зданије кафана, обилно снабдевена са потребним намештајем, продајем одмах из слободне руке. Ко жели добар рад да има, нека се обрати на доле потписану; узрок је продаји моја удадба.

С поштовањем
Јулка Радосављевић
гостионичарка.

3—3

ОБЈАВА.

Част ми је п. т. госпођама и госпођицама из места и са стране до знања ставити, да ћу за долазећу балску сезону као и до сада изванредно апартне и елегантне тоалете израђивати, а нарочито ове сезоне, почем сам сортирата најновијим сваковрсним ауфпуцима; тако исто израђујем плишке зимње јакне са целокупним прибором од 50 ф. па до 150 ф. са хермелин поставом, као и остале код мене познате елегантне венчанице, разне тоалете и костиме.

За многобројне наруџбине моли
Јулка Поповић
главна улица бр. 1.

1—3

У свима земљама заштићена законом. 0/1
За Аустро-Угарску заштитна марка № 46

Essenz stomatica compos. Schutzm. J im Stern.
St. Jakobs капљице за стомак.

Од више година опробано средство против болести у стомаку, нарочито за слабо варење стомака, који нема апетита, колере, грчева, колике и содбренена и затвора. Једна флаша 60 нов. и 1 фор. 20 нов. Проспект гратис. Као средство првог реда против нервни болести од много година опробано Dr. Lieber's Nerven-Kraft-Elixir са Schutzmark-ом † и ленгер. Прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у апотеки M Fanta, Prag.

ПИЈАНСТВО и у највећој мери, може се излечити са Essenz Sougede. Може се употребити са знањем и без знања пијанца, јер је без боје, без укуса и без мириса. Успех се гарантује. Флаша 1 фор. 80 нов.

Tinct. nervi tonica
проф. Dr. Lieber's Nervenkraft-Elixir.

Једино прави са марком крста и ленгера, прави се по лекарском и званично дозвољеном пропису у епотеци Max Fanta Prag. Тај препарат је од много година опробано средство за јачање живаца, особито против слабости лупања срца, бола у леђи, несвестице, главобоље и хрђавог варења. Проспект гратис. Флаша 1 ф., 2 ф., и 3 ф. 50 н. За болести стомака најбоље су St. Jakob's капљице, флаша 60 новч. и 1 фор. 20 нов.

Водена болест излечима са **Hydrops Essenz** у сваком штадијуму брзо и сигурно. Успех се гарантује. Лекарима за употребљавање врло се препоручује. И тамо помогне, где је сва нада напуштена. За потпуно опоравлање доста је једна или две флаше по 8 фор.

Главна стоваришта: Salvator Apotheke Pressburg, Nyiri György, Molnar L. Gr. Wardein, Partos Adam, Bogatincsević K. Gr. Kikinda, Farkas J. Kecskemet, Péterffy Imre Marm. Sziget, Karl Jahner Temesvar, P. Mittelbach Agram, и у др. 57—80

ПРЕПОРУЧУЈЕ И ШАЉЕ НА ЗАХТЕВ
СВОЈ ИЛУСТРОВАНИ ЦИЈЕНИК СЉЕДЕЋЕ РОБЕ:

ПЕТАР НИКОЛИЋ
ЗАГРЕБ
УЛИЦА БРОЈ 7.
I. КАТ.

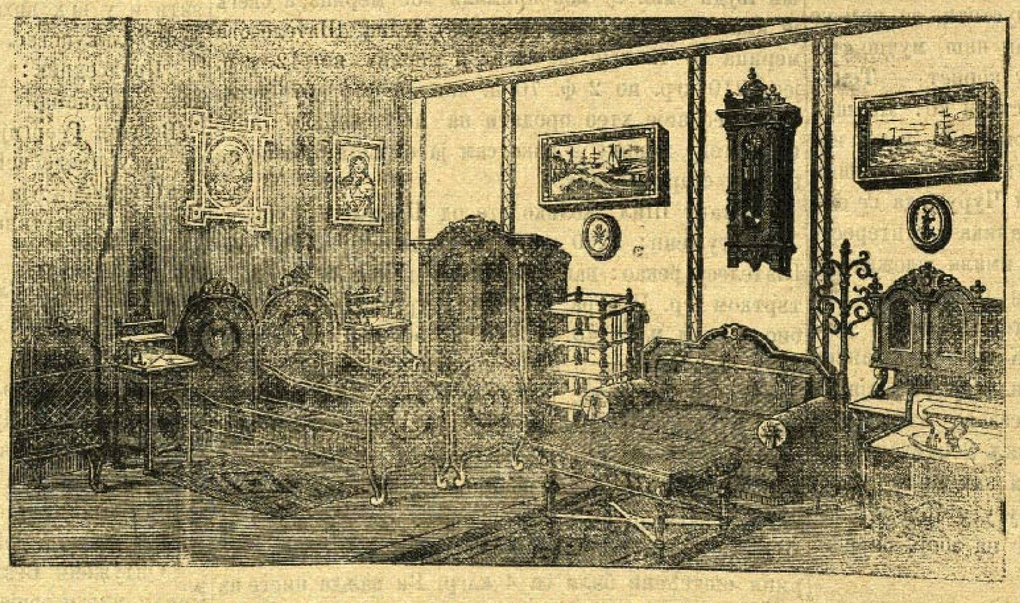

ПОКУЋСТВА:
(Möbel)
дрвеног, гвозденог и тапетираног. Фотеља, столица и канабета.

ЈЕДАЛА
од кина-сребра које је правим сребром посребрено.

СЛИКА:
српски народни и историјски. Светих икона, кандила, крстова и целивајућих икона за цркву.

ОГЛЕДАЛА
у позлаћеним и дрвеним оквирима.

Сатова за зид и будилника.

ЦЕПНИ САТОВА:
златни, сребрени и од Туле за господу и госпође.

Златни и сребрни ланац за господу и госпође.

Колица за децу.

Шиваћи стројева
систем Сингер, Хове, Велер и Вилсон и најновије са округлим чунком (Ringsschiff).

РОБА ЈЕ БИРАНА ПРВЕ И НАЈБОЉЕ ВРСТЕ
УЗ ГАРАНЦИЈУ.
ЦИЈЕНА УМЈЕРЕНА И СТАЛНА.
РОБА СЕ ДАЈЕ ЗА ГОТОВ НОВАЦ
И МЈЕСЕЧНУ ОДПЛАТУ.

5—

Ценике и прорачуне шаље бадава и франко

ПЕТАР НИКОЛИЋ, ЗАГРЕБ.

Главни уредник: др. Емил Гаврила. За уредништво одговара: Никола Маленчић. Срп. штампарија дра Свет. Милетића у Новом Саду.